

«ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΜΑΣ...» ΜΕΛΕΤΗ ΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΩΝ

Μαρία Β. Μαραγκοπούλου*

1. Πρόλογος

Το περιεχόμενο μιας εργασίας που αναφέρεται στην προετοιμασία των νέων για συντροφική, κοινωνική και οικογενειακή ζωή πρέπει να είναι αναπόφευκτα ευρύ, γιατί στην ουσία είναι άμεσα συνδεδεμένο με τον τομέα της πρόληψης σε θέματα ψυχοκοινωνικής υγείας. Η πολυπλοκότητα των δυναμικών σχέσεων ανάμεσα στους συντρόφους ήταν το έναυσμα για την εκπόνηση αυτής της έρευνας¹. Στο άρθρο αυτό θα περιοριστώ να αναπτύξω ορισμένα από τα σημεία τα οποία φαίνεται να είναι σημαντικά και τα οποία πιστεύω να χρησιμεύσουν ως αφορμή για περαιτέρω σκέψη και προβληματισμό.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η αναλογία των πραγματικά ευτυχισμένων ερωτικών - συντροφικών σχέσεων είναι εξαιρετικά μικρή επί του συνόλου. Γιατί όμως;

Οι σύντροφοι – κύτταρο των νέων οικογενειών – ζητούν πραγματικά ευχαριστιακές² σχέσεις ή αρκούνται σε εξαρτητικούς δεσμούς, που κάθε άλλο παρά ευτυχία παρέχουν; Πόσο η προσδοκία για χαρά και τελείωση που έχουν οι σύντροφοι στην αρχή της σχέσης, μετατρέπεται - μεταμορφώνεται σε εναπόθεση της απαίτησής μας για ευτυχία στο πρόσωπο του άλλου; Πόσο μερικές φορές σε μια σχέση οι σύντροφοι επικεντρώνονται στο «τις παίζει» και στο ποιος πονάει περισσότερο, παρά στη λαχτάρα τους να απολαύσουν το άλλο πρόσωπο;

Επειδή στοιχεία της διαχείρισης της ζωής μας και της συντροφικής σχέσης μας απεικονίζονται μερικώς σε στάσεις, θέσεις και στη συναλλαγή μας με τον σύντροφο, θεωρώ ότι τα παρακάτω αποτελέσματα³, συμπεράσματα και βάσιμες υποθέσεις θα αποτελέσουν έναυσμα για τη διερεύνηση των υγιών παραμέτρων στη σύναψη δεσμών στις μέρες μας.

* Η Μ.Β. Μαραγκοπούλου είναι κοινωνική λειτουργός.

1. Πτυχιακή εργασία της Μαρίας Β. Μαραγκοπούλου με θέμα «Πτυχές σημερινών ζευγαριών - Το ζευγάρι στο 2002». Αθήνα, 2002.
2. Ετυμολογικά, ο όρος *ευχαριστιακές* σημαίνει σχετικές με τη Θεία Ευχαριστία. Εδώ χρησιμοποιείται καταχρηστικά, δίνοντας στις σχέσεις την εξής διάσταση: Τίποτε δεν είναι δεδομένο, άρα οτιδήποτε λαμβάνει ο κάθε σύντροφος από τον άλλο βιώνεται ως δώρο. Έτσι η σχέση χρωματίζεται με εμπιστοσύνη, ευγνωμοσύνη και σεβασμό, με αποτέλεσμα οι καρποί της να επιστρέφουν πάλι στους συντρόφους, οι οποίοι με δέος και εκτίμηση απολαμβάνουν το Θείο δώρο της συντροφικότητας.
3. Τα οποία δημοσιεύονται για πρώτη φορά και αποτελούν περίληψη τμήματος της προαναφερθείσας εργασίας.

2. Εισαγωγή

Με αφορμή την πυραμίδα αναγκών του Maslow (*Maslow, A.H. «Motivation and Personality». New York: Harper & Row, 1954*), άρχισα να σκέφτομαι ότι κάτι αντίστοιχο θα ίσχυε και στις ερωτικές - συντροφικές σχέσεις. Ανάλογα δηλαδή με την ανάγκη που ο καθένας προσπαθεί να καλύψει μέσα από την ερωτική - συντροφική του σχέση, προσδοκά, ελπίζει και συμπεριφέρεται.

Για παράδειγμα, παλιότερα «ο γάμος» υπήρχε *ως λύση και θεσμός ζωτικός για την επιβίωση*. Για τη γυναίκα αυτό επιτυγχάνονταν μέσω του γάμου με την εξασφάλιση των «προς το ζην» και για τον άνδρα μέσω του γάμου επίσης, μιας και η γυναίκα του θα φρόντιζε τα «του οίκου» και των παιδιών (φροντίδα σπιτιού, οικιακές δουλειές και μεγάλωμα παιδιών - συνεχιστών του έργου και του ονόματος της οικογένειας). Αργότερα, με το πέρασμα των χρόνων, αυτό άλλαξε. Σήμερα σκοπός είναι ή τείνει να γίνει η αυτοπραγμάτωση (*Κατάκη Χάρης, «Οι τρεις ταυτότητες της Ελληνικής Οικογένειας», 1984*).

Η σύγκριση ανάμεσα στα ζευγάρια, ή ακόμα και στους δύο συντρόφους μεταξύ τους δεν είναι έγκυρη και ίσως οδηγήσει σε λανθασμένα συμπεράσματα, ειδικά αν πρώτα δεν γίνει διερεύνηση των αναγκών - κινήτρων που ο καθένας έχει όταν κάνει μια συντροφική σχέση ή ένα γάμο.

Έτσι χρήσιμη θα ήταν η κατηγοριοποίηση των αναγκών - κινήτρων⁴, που ο καθένας προσπαθεί να καλύψει με τη συντροφική του σχέση. Σύγκριση στη συμπεριφορά, την ισορροπία ή την έλλειψή της, τα προβλήματα και τη δυναμική στο ζεύγος Α με το ζεύγος Β, χωρίς προηγούμενη μελέτη (εκτός των άλλων παραγόντων: ηλικίας, πολιτιστικού επιπέδου, κουλτούρας, ιστορίας, βιωμάτων, κ.λπ.) των κινήτρων, θα μας έφερνε μπροστά σε ποικίλες ιδιαιτερότητες της κάθε σχέσης, καθιστώντας τις μη συγκρίσιμες και μη δίνοντάς μας τη δυνατότητα για εξαγωγή συμπερασμάτων.

3. Η «ταυτότητα» της έρευνας

Σκοπός της έρευνας ήταν να μελετηθούν οι απόψεις για πτυχές της συντροφικής σχέσης μέσω της συμπλήρωσης ερωτηματολογίου. Η ερευνητική και στατιστική επεξεργασία αφορούσε:

- Την περιγραφή και ταξινόμηση με γρήγορο και λεπτομερειακό τρόπο σύνθετων δεδομένων.
- Την περιγραφή μεταβλητών μεταξύ τους.
- Την παραγοντική ανάλυση - ομοιότητες και διαφορές (σχέσεις) του πληθυσμού που ερευνάται.

Η έρευνα διεξήχθη τον Ιανουάριο του 2002. Το δείγμα αφορούσε 107 άτομα, 51 άνδρες και 56 γυναίκες από την Αθήνα και τον Πειραιά, και ήταν αντιπροσωπευτικό.

Η ανταποκρισιμότητα⁵ ήταν μεγάλη. Μόνο 8 άτομα αρνήθηκαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο, ενώ 8 παρέδωσαν τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια μετά τη λήξη του καθορισμένου χρονικού ορίου. Τελικά, ελήφθησαν εμπρόθεσμα 107 έγκυρα ερωτηματολόγια.

Κατά ηλικιακές κατηγορίες το δείγμα περιελάμβανε:

-
4. Φυσικά, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην αποφυγή «ομογενοποίησης» (κατηγοριοποίηση περιπτώσεων στην ίδια ομάδα με παράβλεψη των διαφορών τους, γεγονός που οδηγεί σε μη έγκυρα συμπεράσματα), διότι ακόμα κι αν δυο άτομα έχουν τα ίδια κίνητρα - ανάγκες δεν αντιδρούν πάντα το ίδιο (διαφορές σε ατομικά χαρακτηριστικά, περιβάλλον, παρελθούσες εμπειρίες, στάδιο κύκλου ζωής που διανύουν, κ.λπ.).
5. Το ποσοστό των ατόμων στους οποίους απευθύνθηκα, σε σχέση με εκείνους που τελικά απάντησαν έγκυρα και εμπρόθεσμα.

- 11 άτομα έως 18 ετών, 5 αγόρια και 6 κορίτσια
- 41 άτομα 19-25 ετών, 16 αγόρια και 25 κορίτσια
- 33 άτομα 26-35 ετών, 19 άντρες και 14 γυναίκες
- 11 άτομα 36-50 ετών, 5 άντρες και 6 γυναίκες
- 11 άτομα 51 ετών και άνω, 6 άντρες και 5 γυναίκες

Το θέμα της συντροφικής σχέσης είναι σημαντικό σε όλες τις ηλικίες. Σε ορισμένες όμως φάσεις της ζωής των νέων, η επιλογή συντρόφου είναι επιτακτική και η στάση τους απέναντι στον σύντροφό τους βαρύνουσα μιας και αυτή ίσως συνδέεται με την πιθανότητα επιλογής του / της συζύγου - συντρόφου της ζωής τους.

Η επιλογή στις παραπάνω ηλικιακές κατηγορίες έγινε με το εξής σκεπτικό:

Άτομα έως 18 ετών ήδη έχουν αρχίσει τις πρώτες ερωτικές σχέσεις τους και είναι στην εφηβεία τους. Έτσι ο αριθμός των ερωτηθέντων σε σχέση με το σύνολο, επέλεξε να είναι συγκριτικά μικρότερος από εκείνον των ατόμων ηλικίας 19 έως 25 ετών, τα οποία είναι στο τέλος της εφηβείας τους, στη φάση της πρώτης ωριμότητας και ήδη είναι κάτοχοι μεγαλύτερης εμπειρίας στο θέμα των συντροφικών σχέσεων.

Τα άτομα των 26-35 χρόνων βρίσκονται στο στάδιο που το θέμα «σχέση» συνήθως έχει περάσει σε άλλη διάσταση. Η αποκατάσταση, ο γάμος, η συμβίωση, η πιθανότητα μονιμότητας γενικότερα, είναι γι' αυτούς πιο άμεσες και η αντιμετώπιση του θέματος «ερωτική - συντροφική σχέση», χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη βαρύτητα και σοβαρότητα ως προς τη διάρκεια και το μέλλον τους με αυτήν. Έτσι η αναλογία τους επί των ερωτηθέντων ήταν μεγάλη επίσης.

Άτομα 36-50 ετών συνήθως έχουν παντρευτεί ή έχουν επιλέξει να συμβιώσουν και κάποιοι απ' αυτούς έχουν παιδιά. Έτσι μέσα απ' το οικογενειακό σύστημα η συντροφική σχέση μπλέκεται και με τους γονεϊκούς ρόλους και γίνεται πιο πολύπλοκη.

Πριν από την κατασκευή του εργαλείου έρευνας προηγήθηκαν πολλές συζητήσεις (συνεντεύξεις, ποιοτικές μέθοδοι έρευνας) με ζευγάρια, για τους τομείς ενδιαφερόντων τους σε θέματα συντροφικής - ερωτικής σχέσης και τις πτυχές των σχέσεων που θα άξιζε να ερευνηθούν (critical points/κρίσιμα σημεία).

Το ερευνητικό εργαλείο - ερωτηματολόγιο επιλέχθηκε να περιλαμβάνει ποσοτικές (κατασκευασμένες κλειστές ερωτήσεις) και ποιοτικές μεθόδους έρευνας (ανοικτές ερωτήσεις κρίσεως). Μετά από πολλές αλλαγές στη διάρθρωση και διατύπωση των ερωτήσεων, έγιναν δυο πιλοτικές προερευνητικές προσπάθειες και δόθηκαν 10 ερωτηματολόγια κάθε φορά, για να ελεγχθεί η σαφήνεια των ερωτήσεων και η ορθή και συνολική αντίληψη των ερωτημάτων από τους ερωτηθέντες.

Τα στοιχεία «ταυτότητας» των ερωτηθέντων που καταγράφηκαν στο ερωτηματολόγιο αφορούσαν: την οικογενειακή κατάσταση, την ύπαρξη ή όχι συντροφικής σχέσης στο παρόν, την ύπαρξη ή όχι τέκνων, ή ενός χωρισμού (διαζυγίου ή θανάτου) απ' το σύντροφο, διότι αυτά επηρεάζουν και τη στάση των ερωτηθέντων πάνω στη θεώρηση του θέματος «συντροφική σχέση».

Το στοιχείο της επαγγελματικής κατάστασης και της ιδιότητας (π.χ. οικιακά, σπουδαστές, φοιτητές, εργαζόμενοι), περιελήφθη επίσης, διότι δηλώνει διαφορετικά πράγματα όπως οικονομική αυτονομία, κύρος, πεδία ενδιαφερόντων, αυτοαξία, κοινωνικές επαφές κ.ά., καταστάσεις που σαφώς προσδιορίζουν τις στάσεις σε θέματα συντροφικότητας και ερωτικών σχέσεων.

Το επίπεδο μόρφωσης, μια άλλη παράμετρος, επηρεάζει στάσεις απέναντι στο σύντροφο, μιας και μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία παρέχονται ευκαιρίες αυτοεξέτασης, αναθεωρήσεων και καλλιέργειας, χωρίς αυτό φυσικά να εγγυάται απαντήσεις πιο βοηθητικές για την επίτευξη «υγιών σχέσεων».

Το στοιχείο της οικονομικής κατάστασης, αν και επηρεάζει τη στάση, τη συμπεριφορά και την αίσθηση που έχουμε τόσο για τους άλλους όσο και για τον εαυτό μας, κρίθηκε ότι περισσότερο θα περιέπλεκε τις απαντήσεις παρά θα διευκόλυνε, και γι' αυτό δεν περιλήφθηκε.

Εκτός από τα δημογραφικά στοιχεία, οι ερωτήσεις για τη μελέτη των στάσεων - απόψεων αφορούσαν:

- ✓ Την εφικτότητα και ευκολία σύναψης καλών ερωτικών - συντροφικών σχέσεων σήμερα
- ✓ Τη θεώρηση των ρόλων στο ζευγάρι
- ✓ Τις σεξουαλικές λειτουργίες και την ιεράρχησή τους (βαθμός σημαντικότητας)
- ✓ Την επιρροή του «παρελθόντος» και των βιωμάτων - εμπειριών στην τωρινή επιλογή συντρόφου
- ✓ Τη συνεργασία ως μέσο για ομαλή συμβίωση
- ✓ Την τακτική του ζευγαριού μέσω της οποίας προσφέρεται η ικανοποίηση στο ζευγάρι (προσαρμογή ή υποχωρήσεις)
- ✓ Την απιστία στο ζευγάρι και τα αίτια
- ✓ Τα συναισθήματα των ερωτηθέντων απ' τη σχέση τους
- ✓ Τους τομείς εξουσίας στο ζευγάρι καθώς και τον χειρισμό διαφωνίας στους επιμέρους τομείς:
 - Οικονομικά θέματα
 - Κοινωνικές συναναστροφές - διασκέδαση
 - Παιδιά
 - Σεξουαλική δραστηριότητα
- ✓ Την επιρροή της συντροφικής σχέσης απ' το παρελθόν
- ✓ Τέλος, μέσω του ερωτηματολογίου, επιχειρήθηκε να ζητηθεί μια σχηματική απεικόνιση της σχέσης των ερωτηθέντων. Μια ζωγραφιά μπορεί να μεταδώσει καλύτερα απ' οποιαδήποτε ερώτηση το «κλίμα της σχέσης». Μάλιστα, σε συνδυασμό με κάποιες από τις παραμέτρους, μπορεί να παράσχει πολύτιμες πληροφορίες για τη συνέπεια / ασυνέπεια μεταξύ «κλίματος» (συναίσθημα) και δηλώσεων (λογική - αρχές - «πιστεύω»).

Η εμπιστοσύνη των ερωτηθέντων υπήρξε πολύ μεγάλη μιας και δεν δίστασαν να καταθέσουν τις εμπειρίες και τις απόψεις τους, παρέχοντας έτσι πολύτιμες πληροφορίες για την προσωπική θέση τους στο θέμα των ερωτικών - συντροφικών τους σχέσεων και των αντιλήψεών τους όσον αφορά τη δυναμική των σημερινών ζευγαριών.

Η έρευνα υπήρξε αποδοτική, με την προϋπόθεση ότι η αυτοαναφορά έχει αξιοπιστία.

4. Αποτελέσματα έρευνας - Συμπεράσματα

4.1. Εφικτότητα και ευκολία σύναψης ερωτικής - συντροφικής σχέσης σήμερα

Το μεγαλύτερο, κατά πολύ, ποσοστό (75,4%) των ερωτηθέντων θεωρεί τη σύναψη ερωτικής - συντροφικής σχέσης σήμερα δύσκολη, θέση που συμφωνεί με το γεγονός ότι έχουν δυσκολέψει οι ανθρώπινες σχέσεις (και οι ερωτικές) μιας και άλλαξαν τα δεδομένα, οι ρόλοι και οι απαιτήσεις.

Μάλιστα η πεποίθηση για τη δυσκολία σύναψης καλού ερωτικού - συντροφικού δεσμού σήμερα, φαίνεται να είναι εντονότερη στις ηλικιακές κατηγορίες των 19-25 και 26-35 ετών, στους άγαμους με ή χωρίς σχέση. Η αναλογία μεταξύ ανδρών - γυναικών δεν παρουσιάζει διαφορές.

Ακόμα αξίζει να επισημανθεί ότι ένα ποσοστό της τάξης του 9,3% δεν ήξερε ή δεν απάντησε στο παραπάνω ερώτημα και ίσως αυτό είναι ενδεικτικό της σύγχυσης που επικρατεί, μιας και διανύουμε ακόμα μια περίοδο μεταβατική.

4.2 Θεώρηση ρόλων

Οι ρόλοι των ανδρών και γυναικών σήμερα είναι υψηλά συμπληρωματικοί ή αυστηρά διαχωρισμένοι;

Στην έρευνα, η μεγάλη πλειοψηφία πρεσβεύει την υψηλή συμπληρωματικότητα των ρόλων (82,2%). Πιστεύει δηλαδή ότι οι ρόλοι εναλλάσσονται, προσαρμόζονται και αναπροσαρμόζονται ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες στο ζευγάρι και στη φάση που διανύει. Έχουν δηλαδή πλαστικότητα. Μόλις το 13,1% τους θεωρεί άκαμπτους και αυστηρά διαχωρισμένους (*Γεωργίου - Νίλσεν Μυρτώ, «Η οικογένεια στα αναγνωστικά του δημοτικού», Αθήνα 1980*).

Αυτοί που υποστηρίζουν την υψηλή συμπληρωματικότητα, είναι επί το πλείστον άτομα 19-25 και 26-35 ετών, εργαζόμενοι ή φοιτητές / μαθητές και ανωτέρας / ανώτατης εκπαίδευσης.

4.3 Επιρροή παρελθόντος και βιωμάτων - εμπειριών σε τωρινή επιλογή συντρόφου

Το 42,1% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι το παρελθόν παίζει σημαντικό ρόλο στην επιλογή συντρόφου σήμερα, ενώ το 29% ότι παίζει μικρό. Η αμέσως επόμενη απάντηση αναγνωρίζει ελάχιστο ή κανένα ρόλο στο παρελθόν.

Ανάμεσα στα δυο φύλα και τις διάφορες ηλικιακές κατηγορίες, παρουσιάζεται ανάλογη τάση. Η απάντηση που υποστηρίζει ότι το παρελθόν επηρεάζει πολύ, εκφράζεται κυρίως από άγαμους χωρίς ή με σχέση, κυρίως ανώτερης / ανώτατης εκπαίδευσης.

«Οι εμπειρίες της παιδικής ηλικίας επηρεάζουν την επιλογή του συντρόφου μας. Παίζουν σημαντικό ρόλο στη δομή του τρόπου ζωής μας» (*Ντράικωρς Ρούντολφ, «Η πρόκληση του γάμου», 1980*). Άλλωστε η πρώτη εικόνα από την πατρική μας οικογένεια, το ζευγάρι των γονιών μας, είναι το πρώτο και σημαντικότερο παράδειγμα της αντίληψης που έχουμε για τα ζευγάρια και σαφώς θα επηρεάσει τις προσδοκίες μας από τον εαυτό μας και τον σύντροφό μας, στην επιλογή και σύναψη ερωτικής - συντροφικής σχέσης (*Μαντζιάφου - Κανελλοπούλου Μαρία, «Οικογένεια: Ιστορική και κοινωνική μελέτη», Αθήνα 1979*).

4.4 Η λήψη ικανοποίησης στη σχέση απαιτεί: αμοιβαία προσαρμογή ή υποχωρήσεις και θυσίες (και από τους δυο, μόνο από τον σύντροφο ή μόνο από τη σύντροφο);

Οι μισοί (51,4%) των ερωτηθέντων πιστεύουν πως για να λάβουν ικανοποίηση πρέπει να υποχωρούν και οι δύο σύντροφοι, ενώ το 41,1% των ερωτηθέντων υποστηρίζει την αμοιβαία προσαρμογή.

Η διαφορά μεταξύ προσαρμογής και υποχωρήσεων / θυσιών, είναι ότι στην προσαρμογή, χάρη στην ευελιξία, κανείς δεν χάνει τίποτα απ' τον εαυτό του και έτσι δεν αλλοτριώνεται, ενώ στην υποχώρηση, γίνεται μια θυσία, μία αποστέρση του εαυτού και υπάρχει σαφής άρνηση ικανοποίησης των αναγκών.

Στις ηλικίες των 26-35 και 36-50 ετών, επιλέγεται βασικά η αμοιβαία προσαρμογή, γεγονός που

ίσως δείχνει την ωριμότητα και την αντίληψη της διαφοράς μεταξύ υποχώρησης και προσαρμογής, στους ώριμους (τουλάχιστον ηλικιακά) ενήλικες. Οι περισσότεροι δε απ' αυτούς είναι άγαμοι χωρίς σχέση, απόφοιτοι ανωτέρας / ανωτάτης εκπαίδευσης.

4.5 Απιστία

Το 53,3% (ανδρών και γυναικών συνολικά) δηλώνει ότι δεν θα απατούσε τον/την σύντροφό του. Απ' αυτούς το 22,4% είναι άνδρες και το 30,8% γυναίκες. Ένα 8,4% σε άνδρες και γυναίκες, λέει «ναι» στην απιστία και το 23,4% «ίσως». Αυτοί που σταθερά αρνούνται την απιστία είναι περίπου οι μισοί, ενώ οι άλλοι μισοί, άμεσα ή έμμεσα, δεν την απορρίπτουν.

Στην ηλικιακή κατηγορία των 36-50 ετών παρουσιάζεται σε μεγάλο βαθμό, ως πρώτη απάντηση μαζί με την άρνηση στην απιστία, και η δήλωση ότι ίσως απατούσαν. Αυτή η αμφιθυμία ίσως να συνδέεται με το γεγονός ότι σ' αυτή την ηλικία οι άνθρωποι περνούν μια κρίση αμφισβήτησης που κλονίζει την αυτοεικόνα τους, την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμησή τους. Νιώθουν ότι η πρώτη νεότητα πέρασε, ότι αρχίζουν να μεγαλώνουν. Αυτό τους τρομάζει. Νιώθουν λιγότερο άξιοι και ικανοί και πιθανά κλονίζονται οι επιλογές που έως τότε έχουν κάνει. Έτσι η απιστία, ίσως χρησιμοποιείται ως επιβεβαίωση για τις ανασφάλειές τους, αποπροσανατολίζοντάς τους ωστόσο να «δουλέψουν» με αυτά που τους μπλοκάρουν. Τότε στρέφονται σε επιβεβαιώσεις έξω από το γάμο ή τη σχέση τους, οι οποίες δεν τους λύνουν ασφαλώς το πρόβλημα. Απλά το καλύπτουν ή το παρατείνουν... προσωρινά. Δέσμευση άλλωστε δεν σημαίνει αποστέρση της ελευθερίας, αλλά χρήση της (ελευθερίας), έτσι ώστε να εξαρτάται από τον καθένα, η επιλογή του συντρόφου του. Η υπεράσπιση της σχέσης είναι λυδία λίθος της ελευθερίας του κάθε ανθρώπου.

Μάλιστα σ' αυτές τις ηλικίες, συνήθως, οι άνθρωποι έχουν παιδιά στην εφηβεία και αυτό είναι μια επιπλέον κρίση για τον γονέα - σύντροφο.

Οι περισσότεροι που θα απατούσαν είναι άγαμοι χωρίς σχέση, ανώτερης / ανώτατης εκπαίδευσης, ενώ αυτοί που δεν θα απατούσαν, είναι άγαμοι με σχέση, απόφοιτοι γυμνασίου / λυκείου ή ανωτέρας / ανώτατης εκπαίδευσης, επί το πλείστον εργαζόμενοι.

4.6 Λόγοι απιστίας

Συμφωνία με τη θέση «Κανείς απόλυτα ικανοποιημένος με τη σχέση / γάμο του δεν θα απατούσε»

Η στενή συνεργασία, το θάρρος και το συναίσθημα του να ανήκεις σε μια σχέση, σε ένα δεσμό και όχι σε κάποιον, είναι δύσκολο να επιτευχθούν και απαιτούν ωριμότητα και εμπλοκή στις συναισθηματικές μας επιλογές. Η απογοήτευση από τους καυγάδες συνδέεται με την επιθυμία «ποικιλίας» εξαιτίας της έλλειψης επικοινωνίας και ουσιαστικής επαφής στο ζευγάρι (*Ντραϊκωρς, Ρούντολφ, «Η πρόκληση του γάμου», 1980*).

Στην έρευνα, το 58,9% συμφωνεί με αυτό (λίγο περισσότερες είναι γυναίκες), κυρίως άγαμοι με σχέση, απόφοιτοι γυμνασίου / λυκείου ή ανώτερης / ανώτατης εκπαίδευσης, εργαζόμενοι.

Λίγοι από τους ερωτηθέντες εντοπίζουν ως λόγο απιστίας τον εαυτό τους. Οι περισσότεροι την αποδίδουν σε ανικανότητα και ανεπάρκεια του συντρόφου. Ξεχνούν όμως ότι αν κάποιος είναι ικανοποιημένος και συγκροτημένος ως άνθρωπος, παίρνει ενεργά και υπεύθυνα αποφάσεις για την πορεία και τις επιλογές του, με μακροπρόθεσμους στόχους, αντί να κρατάει προσωρινά κάτι το οποίο δεν τον καλύπτει πια.

Με τη θέση «κανείς απόλυτα ικανοποιημένος από τη σχέση ή το γάμο του δεν θα απατούσε», το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνεί.

Όταν μέσα από την ερωτική - συντροφική σχέση υπάρχει εξέλιξη, πρόοδος, ισορροπία, αμοιβαία σεξουαλική ικανοποίηση, συναισθηματική κάλυψη, τότε κανείς από τους συντρόφους δεν θα θέλει να δημιουργήσει *τρίγωνο*, να εμπλέξει δηλαδή και τρίτο πρόσωπο (νέο ερωτικό σύντροφο, γονέα, παιδί) στη δυαδική σχέση.

Αν μάλιστα στα ζευγάρια υπάρχει ωριμότητα, ακόμα και αν δεν είναι ικανοποιημένα, αποφασίζουν υπεύθυνα να πάρουν θέση σε αυτό και ή να διαλύσουν τη σχέση τους αναζητώντας νέους δεσμούς ή να δουλέψουν με επίκεντρο τη σχέση και τους εαυτούς τους. Έτσι πάλι δεν απατούν.

Το γεγονός της απιστίας μάλλον έρχεται να καλύψει «κενά» ποικίλης φύσεως που αφήνει η σχέση, όταν την αφήνει κάποιος.

4.7 Καταγραφή συναισθημάτων

Η «ευτυχία», που είναι ο σκοπός για τον οποίο συνάπτονται ερωτικές - συντροφικές σχέσεις, είναι το συναίσθημα πλέον του 1/3 των ερωτηθέντων (36,4%), οι οποίοι είναι ως επί το πλείστον εργαζόμενοι, άγαμοι με σχέση, απόφοιτοι γυμνασίου / λυκείου. Η ευτυχία και η πληρότητα δεν επιτυγχάνονται πάντα με τη μεγαλύτερη μόρφωση διότι δεν είναι οι γνώσεις που τη δίνουν, αλλά η εσωτερική ισορροπία.

Ακολουθούν οι ικανοποιημένοι με μικρή διαφορά (35,5%), οι οποίοι είναι επίσης ως επί το πλείστον εργαζόμενοι, άγαμοι με σχέση, ανωτέρας / ανωτάτης μόρφωσης.

Ένα 4,7% δηλώνει «δυστυχία».

«Ευτυχία» δηλώνουν περισσότερες γυναίκες, ενώ «ικανοποίηση» περισσότεροι άνδρες.

Στις γυναίκες μεγαλύτερο ποσοστό δηλώνει «δυστυχία ή αδιαφορία» (7,5%) απ' ό,τι στους άνδρες.

4.8 Τομές εξουσίας στο ζευγάρι και χειρισμός διαφωνίας

«Εξουσία θα πει διαφορά δύναμης» (Πιντέρης Γιώργος, «Η ψυχολογία μας με το χρήμα», Αθήνα 2000).

4.8.1. Λήψη αποφάσεων για οικονομικά ζητήματα

Το 72,9% – με ανάλογη τάση και στα δύο φύλα – δήλωσε ότι η λήψη αποφάσεων για οικονομικά θέματα στο ζευγάρι γίνεται «από κοινού», ειδικά στις ηλικίες των 19-25 και 26-35 ετών. Η λήψη αποφάσεων από τον σύντροφο (16,8%) και από την σύντροφο (5,6%) υποστηρίζεται από μικρότερα ποσοστά ερωτηθέντων με χαρακτηριστική διαφορά στα δύο φύλα.

Η λήψη αποφάσεων από τον σύντροφο επιβεβαιώνει το γεγονός ότι μέχρι πρόσφατα οι άνδρες ήταν αυτοί που αποφάσιζαν για τα οικονομικά ως οι μόνοι, ως τότε, οικονομικά ενεργοί.

Σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες υπερτερεί η απάντηση «από κοινού». Οι περισσότεροι είναι άγαμοι χωρίς σχέση ή άγαμοι με σχέση, ανωτέρας / ανωτάτης εκπαίδευσης ή απόφοιτοι γυμνασίου / λυκείου και εργαζόμενοι ή φοιτητές.

4.8.2 Χειρισμός διαφωνίας για οικονομικά ζητήματα

Το 74,8% ανδρών και γυναικών δηλώνει ότι σε οικονομική διαφωνία εκφράζεται και την συζητά (41,1% γυναίκες και 33,6% άνδρες). Ακολουθούν αυτοί που εκφράζουν τη διαφωνία τους και καυγαδίζουν (7,5% άνδρες και άλλες τόσες γυναίκες). Ευοίωνες οι δηλώσεις. Ας μην ξεχνάμε όμως, ότι πολλές φορές κάποιος περιγράφει τα πράγματα εξειδανικεύοντάς τα, ενώ στην πραγματικότητα λειτουργεί διαφορετικά, πιθανώς δυσλειτουργικά.

Απ' αυτούς που εκφράζονται και συζητούν τις οικονομικές τους διαφωνίες, οι περισσότεροι είναι 19-25 ετών και 26-35 ετών, άγαμοι με ή χωρίς σχέση, ανωτέρας / ανωτάτης εκπαίδευσης ή απόφοιτοι γυμνασίου / λυκείου, ως επί το πλείστον εργαζόμενοι.

4.8.3 Λήψη αποφάσεων για κοινωνικές συναναστροφές και διασκέδαση

Το 76,6% δηλώνει ότι παίρνει από κοινού αποφάσεις για κοινωνικές συναναστροφές και διασκέδαση (ίσο ποσοστό ανδρών και γυναικών). Στο 11,2% αποφασίζει ο σύντροφος και στο 10,3% η σύντροφος. Η «από κοινού» λήψη αποφάσεων είναι η πρώτη επιλογή σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες και τα μεγαλύτερα ποσοστά ανήκουν στις ηλικιακές κατηγορίες των 19-25 ετών (33,6%) και 26-35 ετών (24,3%), που είναι άγαμοι με ή χωρίς σχέση, ανωτέρας / ανωτάτης εκπαίδευσης ή απόφοιτοι γυμνασίου / λυκείου και εργαζόμενοι, ως επί το πλείστον.

4.8.4 Χειρισμός διαφωνίας για κοινωνικές συναναστροφές και διασκέδαση

Το 81,3% επί του συνόλου (μεγαλύτερο ποσοστό απ' ό,τι για την οικονομική διαφωνία που εκφράζεται συζητώντας) σε περίπτωση διαφωνίας για τις κοινωνικές συναναστροφές και τη διασκέδαση, εκφράζεται και τη συζητά, ενώ ένα ποσοστό 4,7% (μόνο γυναίκες) την εκφράζει έμμεσα και άλλοι τόσοι εκφράζουν τη διαφωνία τους και φεύγουν.

Εκφράζονται και συζητούν ως επί το πλείστον άτομα 19-25 και 26-35 ετών, ενώ ικανοποιητική τάση για επικοινωνία παρουσιάζεται και στις άλλες ηλικιακές κατηγορίες.

Επίσης εκφράζονται και συζητούν, επί το πλείστον, άγαμοι με ή χωρίς σχέση, ανωτέρας / ανωτάτης εκπαίδευσης ή απόφοιτοι γυμνασίου / λυκείου, εργαζόμενοι.

4.8.5 Λήψη αποφάσεων για θέματα που αφορούν τα παιδιά

Τα 2/3 των ερωτηθέντων (αλλά λιγότεροι σε σχέση με τους άλλους τομείς εξουσίας: οικονομικό και κοινωνικές συναναστροφές / διασκέδαση) μιλούν για «από κοινού» λήψη αποφάσεων (66,4%) σε θέματα που αφορούν τα παιδιά. Η λήψη αποφάσεων από τη σύντροφο υποστηρίζεται σε διπλάσιο ποσοστό (9,3%) απ' ό,τι από τον σύντροφο (4,7%).

Αυτός ο τομέας εξουσίας, τα παιδιά, είναι και ο μοναδικός στον οποίο αμέσως μετά από την από κοινού λήψη αποφάσεων, τον κύριο λόγο έχει η γυναίκα.

Η λήψη αποφάσεων από κοινού υπερτερεί πάντως γενικά σ' όλες τις ηλικιακές κατηγορίες. Απ' αυτούς οι περισσότεροι εργάζονται και είναι ανωτέρας / ανωτάτης εκπαίδευσης ή απόφοιτοι γυμνασίου / λυκείου.

4.8.6 Χειρισμός διαφωνίας για θέματα που αφορούν τα παιδιά

Το 71,1% δήλωσε ότι εκφράζει και συζητά τέτοιες διαφωνίες και αυτοί είναι ως επί το πλείστον εργαζόμενοι.

Ανάλογη τάση παρουσιάζεται στις διάφορες ηλικιακές κατηγορίες. Οι γυναίκες υπερτερούν των ανδρών (39,3% γυναίκες και 30,8% άνδρες).

4.8.7 Λήψη αποφάσεων και πρωτοβουλίας για σεξουαλικά θέματα

Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες (59,8%) αλλά λιγότεροι όσον αφορά τους υπόλοιπους τομείς εξουσίας (οικονομικά, κοινωνικές συναναστροφές / διασκέδαση, παιδιά) δηλώνουν την από κοινού λήψη αποφάσεων για θέματα που αφορούν τη σεξουαλική τους ζωή (πρωτοβουλία στο σεξ, συχνότητα και τρόπος σεξουαλικών επαφών).

Απ' αυτούς οι περισσότεροι είναι άνδρες.

Το 30,8%, πολύ μεγάλο ποσοστό (ίσοι περίπου άνδρες και γυναίκες), μιλούν για πρωτοβουλία του συντρόφου, σε αντίθεση με ένα μόλις 4,7% που μιλά για πρωτοβουλία της συντρόφου. Χαρακτηριστικό είναι ότι αυτές οι γυναίκες που δεν παίρνουν πρωτοβουλίες στον σεξουαλικό τομέα, στους υπόλοιπους τομείς εξουσίας που αναφέρθηκαν, είτε παίρνουν πρωτοβουλίες, είτε πάλι δεν παίρνουν αλλά σε σαφώς πολύ μικρότερο ποσοστό.

Με βάση τον ηλικιακό διαχωρισμό, σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες υπερτερεί η απάντηση «από κοινού» που δίνεται βασικά από εργαζόμενους, εκτός από την ηλικιακή κατηγορία των 51 ετών και άνω όπου το 70% των ερωτηθέντων που ανήκουν σ' αυτή, απαντούν ότι η λήψη αποφάσεων για το σεξ είναι απόφαση του συντρόφου!

Τέλος ένα 1,9% – μόνο γυναίκες – δηλώνει ότι δεν παίρνει κανείς πρωτοβουλία. Αν αυτό αληθεύει, τι σημαίνει για τη σεξουαλική ζωή αυτών των ζευγαριών;

4.8.8 Χειρισμός διαφωνίας για σεξουαλικά θέματα

Συνολικά, υπερτερούν εκείνοι που λένε ότι τις σεξουαλικές διαφωνίες τις εκφράζουν και τις συζητούν (65,4% – με 36,4% ανδρικές απαντήσεις και 29% γυναικείες).

Επίσης, αξίζει να επισημανθεί το στοιχείο ότι η μόνη ηλικιακή κατηγορία στην οποία δεν υπερτερεί η παραπάνω απάντηση είναι εκείνων που είναι από 51 ετών και άνω. Σ' αυτήν την ηλικιακή κατηγορία υπερτερούν εκείνοι που δεν εκφράζουν τη διαφωνία τους καθόλου και την αφήνουν να ξεχαστεί.

Εκείνοι που απαντούν ότι εκφράζουν τη διαφωνία τους και τη συζητούν είναι ως επί το πλείστον άγαμοι με ή χωρίς σχέση ή μνηστευμένοι, ανώτερης / ανώτατης εκπαίδευσης ή απόφοιτοι γυμνασίου / λυκείου.

Όσες δηλώνουν οικιακά, είτε εκφράζουν τη διαφωνία τους έμμεσα, ή καθόλου. Ίσως, η οικονομική αυτοδυναμία (δύναμη) και η συνειδηση της «οικονομικής συνεισφοράς» συνδέεται με τη λήψη «θέσεων» και αποφάσεων για τη ζωή του καθενός. Σαφώς και η ενασχόληση με τα οικιακά είναι εξίσου σημαντική συνεισφορά με την εργασία εκτός σπιτιού. Μόνο που συχνά, αντιμετωπίζεται σαν κάτι υποδεέστερο, τόσο από τον σύντροφο, όσο και από τη σύντροφο που ασχολείται με τα οικιακά.

4.9 Επιρροή ερωτικής / συντροφικής σχέσης από το περιβάλλον

«Σε τι βαθμό η συμπεριφορά μας υπακούει τις ανάγκες μας και σε τι ποσοστό καθορίζεται από τις προσδοκίες του περιβάλλοντός μας;», (Πιντέρης Γιώργος, «Η ψυχολογία μας με το χρήμα», Αθήνα 2000).

Το 72% των ερωτηθέντων απαντά ότι δεν επηρεάζεται στην ερωτική / συντροφική του σχέση από το περιβάλλον.

Ακολουθούν εκείνοι που μιλούν για επιρροή από φιλικά πρόσωπα.

Κανείς δεν δηλώνει επιρροή απ' τα παιδιά ή τα πεθερικά του (άραγε αν ίσχυε κάτι τέτοιο θα υπήρχαν προβλήματα στα ζευγάρια από την άμεση ή έμμεση εμπλοκή των γονέων του / της συντρόφου;).

Τέλος, οι γυναίκες σαν τρίτη απάντηση (μετά από το ότι δεν επηρεάζονται καθόλου ή επηρεάζονται από φίλους) μιλούν για επιρροή από τους γονείς τους, ενώ αντίστοιχα οι άνδρες από γνωστούς. Η ίδια τάση εμφανίζεται σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες.

Άτομα 19-25 ετών αρχικά δηλώνουν ότι δεν επηρεάζονται (είναι κυρίως ανωτέρας / ανωτάτης εκπαίδευσης ή απόφοιτοι γυμνασίου / λυκείου, εργαζόμενοι) και ακολουθεί η επιρροή από φίλους,

οι οποίοι, όμως, όπως φαίνεται αργότερα παύουν να επηρεάζουν την ερωτική - συντροφική σχέση (στις ηλικιακές κατηγορίες των 36-50 και 51 ετών και άνω υπάρχουν σε αμελητέο ή μηδενικό ποσοστό).

Το 9,3% που απαντούν ότι επηρεάζονται από φίλους είναι κυρίως άγαμοι χωρίς σχέση. Επίσης, ένα επιπλέον 8,4%, απαντά ότι επηρεάζεται από φίλους και είναι άγαμοι με σχέση.

Εντός αρραβώνα, γάμου, διάστασης, κηρείας ή διαζυγίου η επρροή από φίλους είναι από μικρή έως ανύπαρκτη, σύμφωνα πάντα με τις απαντήσεις που εδόθησαν.

4.10 Έκφραση τρυφερότητας στο ζευγάρι

Τρυφερότητα, απαντούν σε ποσοστό 38,3%, εκδηλώνει η σύντροφος στο ζευγάρι. Έπεται με μικρή διαφορά (35,5%) η αμοιβαία έκφραση τρυφερότητας.

Σε αρκετά μικρότερο ποσοστό δηλώνεται η έκφραση τρυφερότητας από τον σύντροφο.

Ένα ποσοστό 3,7% – μόνο γυναίκες – δηλώνει ότι δεν φέρεται κανείς τρυφερά στο ζευγάρι!

5. Συμπεράσματα σύνθεσης απαντήσεων / Τάσεις και στάσεις

- Σ' αυτούς που απαντούν ότι οι ρόλοι είναι υψηλά συμπληρωματικοί και δηλώνουν από κοινού έκφραση τρυφερότητας, το ποσοστό αγγίζει το 30,8. Στον αυστηρό διαχωρισμό ρόλων μόνο ένα 1,9% μιλά για από κοινού έκφραση τρυφερότητας (οι περισσότεροι μιλούν για έκφραση τρυφερότητας από τη σύντροφο. Μία ακόμα επιβεβαίωση του διαχωρισμού των ρόλων, ίσως!).
- Οι περισσότεροι που απαντούν έκφραση τρυφερότητας από κοινού, αναδεικνύουν τη συναισθηματική ενοποίηση ως βασικότερη λειτουργία του σεξ. Αντίθετα, σ' εκείνους που απαντούν ότι η τρυφερότητα είναι υπόθεση κυρίως της συντρόφου, ως σημαντικότερη σεξουαλική λειτουργία παρουσιάζεται η ηδονή και η ατομική ικανοποίηση.
- Το 64,5% θεωρεί τη σύναψη ερωτικής - συντροφικής σχέσης σήμερα δύσκολη διότι επιθυμούν ρόλους υψηλά συμπληρωματικούς!
- Το 42,1%, απαντούν, ότι θεωρούν τη σύναψη ερωτικής συντροφικής σχέσης σήμερα δύσκολη και ότι δεν θα απατούσαν.
- Οι περισσότεροι που θεωρούν τη σύναψη ερωτικής - συντροφικής σχέσης σήμερα δύσκολη, δηλώνουν ευτυχείς (30,8%) ή ικανοποιημένοι (27,1%). Συγκριτικά με εκείνους που απαντούν ότι είναι εύκολη η σύναψη ερωτικής - συντροφικής σχέσης, οι προηγούμενοι έχουν πολύ μεγαλύτερη αναλογία σε συναισθήματα ικανοποίησης και ευτυχίας.
- Το 56,1% που απαντούν ότι θεωρούν τη σύναψη ερωτικής - συντροφικής σχέσης δύσκολη, τονίζουν τη συναισθηματική ενοποίηση ως βασικότερη λειτουργία του σεξ.
- Οι περισσότεροι που δηλώνουν ότι θεωρούν τη σύναψη ερωτικής - συντροφικής σχέσης σήμερα δύσκολη, θεωρούν ταυτόχρονα και την επιρροή του παρελθόντος πολύ μεγάλη στη σημερινή επιλογή συντρόφου.
- Το 42,1% που απαντούν ότι θεωρούν τη σύναψη ερωτικής - συντροφικής σχέσης δύσκολη, δηλώνουν ότι πρέπει να υπάρχουν υποχωρήσεις και από τους δυο, ως προϋπόθεση για τη λήψη ικανοποίησης, εύρημα που διαφωνεί με την άποψη που ήδη παρουσιάστηκε.
- Το 24,3% δηλώνουν ευτυχείς και δεν θα απατούσαν και το 17,8% ικανοποιημένοι. Απ' αυτούς που θα απατούσαν, μόλις το 2,8% δηλώνει ευτυχία, ένα 9,3% ικανοποίηση, ενώ ένα 1,9% και ένα 2,8% έλλειψη ικανοποίησης και δυστυχία. Το 3,7% είναι εκείνοι που δηλώνουν ότι ίσως

απατούσαν και δηλώνουν την αδιαφορία ως συναίσθημα. Αυτό ίσως να επιβεβαιώνει τη θέση που πρεσβεύει ότι όταν κάποιος είναι ικανοποιημένος με τη σχέση ή το γάμο του, δεν απατά.

- Το 45,8% είναι εκείνοι που λένε ότι δεν θα απατούσαν και παράλληλα θεωρούν τους ρόλους υψηλά συμπληρωματικούς.
- Από αυτούς το 82% που απαντούν ότι δεν θα απατούσαν θεωρούν ως βασική σεξουαλική λειτουργία τη συναισθηματική ενοποίηση. Αντίθετα το 56%, οι οποίοι θα απατούσαν, θεωρούν ως βασικότερη σεξουαλική λειτουργία την ηδονή (ατομική ικανοποίηση).
- Το 26,2% είναι εκείνοι που δεν θα απατούσαν και θεωρούν ότι για να πάρεις ικανοποίηση από μια σχέση χρειάζεται να υποχωρούν και οι δυο, ενώ το 23,4% ότι πρέπει να προσαρμόζονται και οι δυο.
- Η συμφωνία με τη δήλωση «Κανείς απόλυτα ικανοποιημένος με τη σχέση ή το γάμο του δεν θα απατούσε», προτιμάται απ' όσους δεν θα απατούσαν ενώ απορρίπτεται, επί το πλείστον, από εκείνους που θα απατούσαν! Το 4,7% είναι εκείνοι που ενώ συμφωνούν με τη θέση, θα απατούσαν τον/την σύντροφό τους. Απ' αυτό μπορούμε να υποθέσουμε ότι μάλλον από την παρούσα σχέση τους δεν λαμβάνουν απόλυτη ικανοποίηση.
- Το 34,6% (το μεγαλύτερο ποσοστό), απαντά ότι η πρωτοβουλία και οι αποφάσεις για σεξουαλικά θέματα (συχνότητα και τρόπος σεξουαλικών επαφών, σεξουαλική δραστηριότητα) λαμβάνονται από κοινού και δηλώνουν ότι δεν θα απατούσαν. Ακολουθεί άρνηση απιστίας με λήψη αποφάσεων και πρωτοβουλίας από τον σύντροφο (15,9%). Το 15,9% που ίσως απατούσαν είναι αυτοί που λαμβάνουν τις αποφάσεις και την πρωτοβουλία από κοινού. Ναι, θα απατούσαν κατά κύριο λόγο, αυτοί που λένε ότι την πρωτοβουλία και τη λήψη αποφάσεων για σεξουαλικά θέματα την έχει ο σύντροφος επί το πλείστον.
- Απ' αυτούς που δεν θα απατούσαν μιλούν για έκφραση τρυφερότητας στο ζευγάρι από κοινού το 42% και ακολουθούν αυτοί που μιλούν για έκφραση τρυφερότητας από την σύντροφο (30%) και από τον σύντροφο (26%). Αντίθετα από εκείνους που λένε «ναι» στην απιστία, οι μισοί λένε ότι η έκφραση τρυφερότητας γίνεται από τη σύντροφο, κατά κύριο λόγο. Το ίδιο ποσοστό εμφανίζεται και σε εκείνους που ίσως απατούσαν.
- Το 28% είναι εκείνοι που δηλώνουν ότι θεωρούν μεγάλη την επιρροή του παρελθόντος στην επιλογή συντρόφου και ταυτόχρονα δηλώνουν ότι δεν επηρεάζονται στη σχέση τους. Ακολουθούν εκείνοι που επηρεάζονται λίγο (19,6%) και ελάχιστα (13,1%). Απ' όσους επηρεάζονται από φίλους το 48% θεωρούν ότι η επιρροή του παρελθόντος στην επιλογή συντρόφου είναι μεγάλη.
- Τόσο εκείνοι που θεωρούν τη συμβίωση απαραίτητη πριν τον γάμο όσο και εκείνοι που δεν τη θεωρούν, υποστηρίζουν ότι για λήψη ικανοποίησης στη σχέση απαιτούνται υποχωρήσεις και από τους δύο και ακολουθούν εκείνοι που υποστηρίζουν για τη λήψη ικανοποίησης, την αμοιβαία προσαρμογή.
- Συμφωνία με τη θέση «Κανείς απόλυτα ικανοποιημένος από τη σχέση ή το γάμο του δεν θα απατούσε», παρουσιάζεται τόσο σε εκείνους που πρεσβεύουν τις αμοιβαίες υποχωρήσεις, όσο και σε εκείνους που μιλούν για αμοιβαία προσαρμογή.
- Άξιο παρατήρησης και ίσως λυδία λίθος των όσων ήδη ειπώθηκαν για τη διαφορά προσαρμογής και υποχώρησης, είναι ότι απ' αυτούς που δηλώνουν ευτυχείς, οι περισσότεροι υποστηρίζουν την αμοιβαία προσαρμογή, μια κατάσταση ελευθερίας και ολοκληρωτικής έκφρασης του «εαυτού», ενώ εκείνοι που μιλούν για αμοιβαίες υποχωρήσεις και θυσίες δηλώνουν απλά ικανοποιημένοι

(η ευτυχία είναι κάτι πολύ περισσότερο απ' την ικανοποίηση). Επίσης, από εκείνους που δηλώνουν δυστυχείς, αδιάφοροι ή μη ικανοποιημένοι, οι περισσότεροι μιλούν για υποχωρήσεις και θυσίες και από τους δυο συντρόφους.

- Σ' αυτούς που μιλούν για αμοιβαία προσαρμογή, υπερτερούν εκείνοι που μιλούν για «από κοινού» έκφραση τρυφερότητας, ενώ σ' αυτούς που μιλούν για υποχωρήσεις και από τους δυο, υπερτερούν εκείνοι που μιλούν για έκφραση τρυφερότητας από τη σύντροφο.
- Το 19,6% απαντούν ότι είναι ευτυχείς και η τρυφερότητα στο ζευγάρι είναι κοινή υπόθεση ανάμεσα στους συντρόφους. Το 15,9% δηλώνουν ικανοποίηση με έκφραση τρυφερότητας από τη σύντροφο. Η ευτυχία και η πληρότητα είναι κάτι που όπως φαίνεται επιτυγχάνεται με αμοιβαία έκφραση τρυφερότητας στο ζευγάρι. Όταν υπάρχει μονόπλευρη έκφραση τρυφερότητας, το καλύτερο συναίσθημα που δηλώνεται είναι η ικανοποίηση. Η πρώτη επιλογή εκείνων που δηλώνουν έλλειψη ικανοποίησης, δυστυχία ή αδιαφορία, είναι η έκφραση τρυφερότητας από τη σύντροφο.
- Απ' όσους θεωρούν τους ρόλους υψηλά διαχωρισμένους, το 83% θεωρούν ότι για τη λήψη ικανοποίησης πρέπει να γίνονται υποχωρήσεις και από τους δυο, ενώ το 39% προτείνουν αμοιβαία προσαρμογή.
- Απ' αυτούς που θεωρούν τους ρόλους υψηλά συμπληρωματικούς, το 39% και το 35%, δηλώνουν αντίστοιχα, ευτυχία και ικανοποίηση. Αυτό, πιθανόν για ακόμα μια φορά οδηγεί στην εξής υπόθεση: Όταν ανάμεσα στο ζευγάρι υπάρχει δέσμευση αλλά και ευελιξία, τότε συναισθήματα ευτυχίας, ικανοποίησης, χαράς, εξέλιξης και συνεξέλιξης είναι ευκολότερο να επιτευχθούν.
- Απ' αυτούς που θεωρούν τους ρόλους υψηλά συμπληρωματικούς, το 38% μιλούν για έκφραση τρυφερότητας από κοινού, το 34% για τρυφερότητα από τη σύντροφο και το 22% από τον σύντροφο. Απ' αυτούς που θεωρούν τους ρόλους αυστηρά διαχωρισμένους, το 64% αναφέρεται σε τρυφερότητα από τη σύντροφο.
- Συναισθηματική ενοποίηση ως βασική λειτουργία του σεξ αναφέρει το 66,4%. Οι περισσότεροι δε απ' αυτούς μιλούν για υποχωρήσεις και θυσίες και από τους δυο και αμέσως μετά για αμοιβαία προσαρμογή.
- Η από κοινού απόφαση και πρωτοβουλία για σεξουαλική δραστηριότητα είναι η δημοφιλέστερη απάντηση. Υπερτερούν εκείνοι που μιλούν για συναισθηματική ενοποίηση - συναισθηματική επαφή στο σεξ και κοινή πρωτοβουλία (41,1%) και έπονται εκείνοι που αναφέρουν πρωτοβουλία του συντρόφου και συναισθηματική ενοποίηση (19,6%).
- Από αυτούς που μιλούν για συναισθηματική ενοποίηση (και επαφή ως βασική λειτουργία του σεξ) το 73% εκφράζουν και συζητούν τις σεξουαλικές διαφωνίες τους. Παρόμοια αντιδρούν ως επί το πλείστον και εκείνοι που αρχικά μιλούν για ηδονή (50%).
- Επίσης από τους ίδιους που μιλούν για συναισθηματική ενοποίηση (και επαφή ως βασική λειτουργία του σεξ), το 38% μιλούν για από κοινού έκφραση τρυφερότητας στο ζευγάρι, το 32% για τρυφερότητα από τη σύντροφο και το 24% για τρυφερότητα από τον σύντροφο. Από εκείνους που αναφέρονται σε ηδονή, το 52% μιλούν βασικά για τρυφερότητα από τη σύντροφο και το 28% για έκφραση τρυφερότητας από κοινού.
- Το 60,7% είναι εκείνοι που δηλώνουν ότι αποφασίζουν «από κοινού» στο οικονομικό ζήτημα και όταν διαφωνούν, εκφράζονται και το συζητούν. Έκφραση και συζήτηση προτιμάται όμως και από όσους αποφασίζει ο σύντροφος ή η σύντροφος, επί το πλείστον.

- Στις κοινωνικές συναναστροφές και τη διασκέδαση, οι περισσότεροι δηλώνουν ότι λαμβάνουν αποφάσεις από κοινού και όταν διαφωνούν, εκφράζονται και τις συζητούν. Παρόμοια όμως αντιδρούν, επί το πλείστον, και εκείνοι στους οποίους αποφασίζει ο σύντροφος και αρκετοί από εκείνους στους οποίους αποφασίζει ο σύντροφος.
- Το 57,9% επί του συνόλου, λαμβάνει από κοινού αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά και σε περίπτωση διαφωνίας, εκφράζεται και συζητά. Το 6,5% είναι εκείνοι που αντιδρούν παρόμοια, αλλά αποφασίζει ο σύντροφος, ενώ παρόμοια αντιδρά όταν αποφασίζει ο σύντροφος μόνο ένα 1,9%!
- Το 46,7% είναι εκείνοι που αποφασίζουν «από κοινού» για σεξουαλικά ζητήματα και παίρνουν και οι δυο πρωτοβουλία και όταν διαφωνούν, εκφράζονται και το συζητούν. Το 15% είναι εκείνοι που αντιδρούν παρόμοια, αλλά την πρωτοβουλία και τις αποφάσεις τις παίρνει ο σύντροφος.
- Υπερτερούν εκείνοι που απαντούν στο θέμα απιστίας απολογώντας την απάντησή τους. Απ' αυτούς που λένε ότι θα απατούσαν μόνο τρεις στους δεκαοκτώ, δεν αναφέρουν λόγους απιστίας. Απ' αυτούς που λένε ότι ίσως απατούσαν, το 16% δεν ανέφεραν λόγους απιστίας. Απ' αυτούς που λένε ότι δεν θα απατούσαν, μόνο το 11% δεν αναφέρουν λόγους απιστίας. Τέλος, απ' αυτούς που δεν απάντησαν αν θα απατούσαν, μόνο δύο δεν αναφέρουν λόγους απιστίας.

6. Επίλογος

Εν κατακλείδι, θα ήθελα να προσθέσω ότι κατά την επεξεργασία των ερωτηματολογίων βρέθηκαν τέσσερα ερωτηματολόγια στα οποία δίνονταν όλες οι απαντήσεις, σύμφωνα με τις οποίες (βάσει της θεωρίας και όσων αναλύθηκαν, εκτενώς πιστεύω, στην πρωτότυπη εργασία⁶) εξασφαλίζεται η δημιουργία, ύπαρξη και επιβίωση μιας υγιούς και λειτουργικής ερωτικής - συντροφικής σχέσης. Ενός ευτυχισμένου δεσμού. Πρόκειται για δυο άνδρες (26-35 ετών) και δυο γυναίκες (μια 19-25 ετών και μια 36-50 ετών), δυο άγαμοι με σχέση, ένας μνηστευμένος και μια έγγαμη με παιδιά. Οι τρεις είναι εργαζόμενοι και ο ένας φοιτητής. Οι τρεις είναι ανώτερης μόρφωσης και ο ένας απόφοιτος γυμνασίου / λυκείου. Και οι τέσσερις δηλώνουν ευτυχισμένοι από τη σχέση τους!

Σύμφωνα λοιπόν με όσα ήδη αναφέρθηκαν, γίνεται σαφές ότι πράγματι οι ερωτικές - συντροφικές σχέσεις σήμερα είναι δυσκολότερες απ' ό,τι παλιότερα και μάλιστα ως τέτοιες γίνονται αντιληπτές και αντιμετωπίζονται από τους νέους. Όμως η αυξημένη προσωπική δουλειά που απαιτείται στο θέμα της δέσμευσης των συντρόφων, συνεπικουρούμενη με τη λαχτάρα για λειτουργικότητα, δίνει τη δυνατότητα για ουσιαστικότερη ικανοποίηση και συνάμα μεγαλύτερη εγγύτητα, στους συντρόφους.

Ας αποτελέσουν οι τέσσερις αυτοί ερωτηθέντες της παραπάνω έρευνας το επιστέγασμα των δικών μας προσπαθειών για ερωτικές - συντροφικές σχέσεις από τις οποίες θα λαμβάνουμε μεγαλύτερη ικανοποίηση και χαρά, μιας και θα μπορούμε να επενδύουμε δεσμευόμενοι σε ένα δημιουργικό «εμείς»!

Βιβλιογραφία

Γεωργίου - Νίλσεν Μυρτώ (1980): *«Η οικογένεια στα αναγνωστικά του δημοτικού»*, Εκδόσεις «Κέδρος». Αθήνα.

6. Πτυχιακή εργασία, Μαρίας Β. Μαραγκοπούλου: «Πτυχές σημερινών ζευγαριών - Το ζευγάρι στο 2002». Αθήνα, 2002.

- Κατάκη Χάρης (1984): «Οι τρεις ταυτότητες της Ελληνικής Οικογένειας», Δ' Έκδοση, Εκδόσεις «Κέδρος». Αθήνα.
- Μαντζιάφου - Κανελλοπούλου Μαρία (1979): «Οικογένεια: Ιστορική και κοινωνική μελέτη». Αθήνα.
- Maslow, A.H. (1954): «*Motivation and Personality*». New York: Harper & Row.
- Ντραϊκωρς Ρούντολφ (1980): «Η πρόκληση του γάμου», 2η Έκδοση, Εκδόσεις «Κέδρος». Αθήνα.
- Πιντέρης Γιώργος (2000): «Η ψυχολογία μας με το χρήμα» - Το χρήμα και εμείς, 2η Έκδοση, Εκδόσεις «Καστανιώτη». Αθήνα.

Επιπλέον προτεινόμενη Βιβλιογραφία

- Βασιλείου Γιώργος (1966): «Διερεύνσεις μεταβλητών υπεισερχόμενων εις την ψυχοδυναμικήν της Ελληνικής οικογένειας», Αθηναικό Ινστιτούτο του Ανθρώπου - Τεχνική Έκθεσις V. Αθήνα.
- Βέλτοος Γ. (1979): «Οικογένεια και φαντασιακές σχέσεις», Εκδόσεις «Παπαζήσης». Αθήνα.
- Elkaim, Mony, «Αν μ' αγαπάς, μη μ' αγαπάς», Εκδόσεις «Κέδρος». Αθήνα.
- Goldman, Daniel (1998): «Συναισθηματική νοημοσύνη», Θ' Έκδοση, Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα». Αθήνα.
- Ζαφείρης Αλέξανδρος, Ζαφείρη Ελένη, Μουζακίτης Χρήστος (1999): «Οικογενειακή θεραπεία» - Θεωρία και πρακτικές εφαρμογές, Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα». Αθήνα.
- Michel A. (1998): «Κοινωνιολογία της οικογένειας και του γάμου» - Βασικά στοιχεία για την ελληνική οικογένεια, Κοινωνιολογική και Ανθρωπολογική Βιβλιοθήκη, Εκδόσεις «Gutenberg». Αθήνα.
- Minuchin S., «Οικογένεια και οικογενειακή θεραπεία», Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα». Αθήνα.
- Μουσούρου Μ. (1989): «Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας», Εκδόσεις «Gutenberg». Αθήνα.
- Μπακιρτζής Κων/νος (1996): «Η δυναμική της αλληλεπίδρασης στην επικοινωνία», Εκδόσεις «Gutenberg», Παιδαγωγική σειρά. Αθήνα.
- Napier A. (1995): «Το ζευγάρι, ο εύθραυστος δεσμός», Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα». Αθήνα.
- Πατρόνας Γεώργιος (1981): «Ο γάμος στην θεολογία και στη ζωή». Αθήνα.
- Πιντέρης Γιώργος (1993): «Συντροφικότητα αλλά ελληνικά», 7η Έκδοση, Εκδόσεις «Θυμάρι». Αθήνα.
- Πιντέρης Γιώργος (1983): «Συντροφικότητα και αυτονομία στις σχέσεις του ζευγαριού», 10η Έκδοση, Εκδόσεις «Θυμάρι». Αθήνα.
- Πιντέρης Γιώργος (1996): «Διαλέγοντας σύντροφο: Ανακάλυψε τον τρόπο που σχετίζεσαι μέσα και έξω απ' τον γάμο», Εκδόσεις «Θυμάρι». Αθήνα.
- Skynner R., «Οικογένεια, η σύγχρονη Οδύσσεια», Εκδόσεις «Κέδρος». Αθήνα.
- Skynner R., «Ζωή, η σύγχρονη Οδύσσεια», Εκδόσεις «Κέδρος». Αθήνα.
- Στασινοπούλου Όλγα (1999): «Ζητήματα σύγχρονης κοινωνικής πολιτικής», Εκδόσεις «Gutenberg». Αθήνα.
- Τσιάντης Γιάννης (1991): «Ψυχική υγεία του παιδιού και της οικογένειας», Τεύχος Α', Εκδόσεις «Καστανιώτη». Αθήνα.
- Χουρδάκη Μαρία (1974): «Οικογενειακή ψυχολογία» - Διάλογοι σε θέματα παιδιού, εφήβου, συζύγων, γονέων. Εκδόσεις «Γρηγόρη». Αθήνα.
- Whitaker, August, «Οικογένεια, μαζί, όμως αλλιώς», Εκδόσεις «Κέδρος». Αθήνα.